

Білявська Л.О.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Україна

Дослідницька діяльність студентів як один із засобів підвищення якості професійної підготовки.

Проблеми сьогодення дедалі відчутніше формують стратегічні та тактичні орієнтири сучасної вищої освіти. Майбутні вчителі повинні адаптуватися до мінливих життєвих ситуацій, цілеспрямовано використовувати свій творчий потенціал як для самореалізації в особистісному так і в професійному плані.

У цьому контексті актуальною є проблема розвитку розумових здібностей, якостей, пізнавального інтересу, спостережливості, уваги, прагнення до самоосвіти, самовдосконалення, самооцінки, самореалізації в різних видах діяльності майбутніх вчителів природничих дисциплін.

У філософії «діяльність» визначається як спосіб існування людини, а сама людина характеризується як діяч, котрий активно перетворює природу і власне життя з урахуванням об'єктивних та суб'єктивних потреб. У філософському енциклопедичному словнику дається таке визначення: «Діяльність - це специфічно людська форма активного ставлення до навколишнього світу, зміст якої складає його доцільну зміну та перетворення в інтересах людей» [3].

Термін «діяльність» у літературу вперше введено Л.С. Виготським. Пізніше він був розроблений та застосований в експериментальних дослідженнях О.М. Леонтьєвим, П.Я. Гальперіним, Н.Ф.Талізіню.

У сучасній психолого-педагогічній літературі пропонується кілька трактувань понять, пов'язаних з дослідницькою діяльністю студентів. У Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» науковою визначено

інтелектуальну творчу діяльність, спрямовану на одержання й використання нових знань. Новими знаннями вважається науковий результат, одержаний у процесі фундаментальних або прикладних досліджень, що зафіксований на носіях наукової інформації у формі звіту, наукової праці, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, наукового відкриття тощо.[1]

Оновлення системи освіти в Україні значною мірою пов'язане із розробленням та впровадженням у процес підготовки кваліфікованих спеціалістів інноваційних педагогічних технологій, зокрема, дослідницького спрямування.

Педагогічні технології дослідницького спрямування не лише стимулюють пізнавальну й творчу активність студентів, але й вимагають відповідного обсягу практичних знань, що надають фахові прикритики. Вищі навчальні заклади зацікавлені в широкому використанні студентами програмних знань, умінь і навичок, оскільки саме в практичній діяльності студенти переконуються в їх необхідності та соціальній значущості.

Основними видами дослідницької діяльності студентів під час проходження фахової практики є:

- навчально-дослідна робота – здійснюється згідно навчальних планів та програм. Головне завдання її полягає в отриманні знань і умінь з методики проведення шкільних навчальних і польових дослідів (визначення тематики, розробка їх схем, проведення спостережень за рослинами і тваринами, облік результатів та ін.). Крім того, навчально-дослідна робота повинна забезпечити вивчення студентами методики проведення натуралістичної роботи, зокрема ознайомлення з різними видами завдань, їх складання з урахуванням шкільної програми, принципами добору і розміщення рослин і тварин у куточку живої природи та керівництво роботою учнів у ньому, виготовлення натуральних наочних посібників.; [2, С.10-11]
- експериментально-дослідна – полягає в проведенні дослідів, експериментів

з певної теми, їх опис та аналіз отриманих результатів;

- індивідуально-дослідницька робота – здійснюється під час проходження фахової практики студентом, але за індивідуальним планом. За час практики, крім завдань, які передбачені начальним планом, та самостійних з проведення окремих форм роботи (практичних занять, екскурсій), кожен студент одержує індивідуальні завдання. Характер, кількість завдань та їх спрямованість залежать від ряду факторів: інтересів студентів, науково-методичної спрямованості роботи кафедри, наступності польових практик з ботаніки та зоології.
- моніторинг – систематичні спостереження за флорою та фауною з подальшим складанням аналітичних матеріалів (звітів, журналів спостережень)

Під час проведення фахової практики дослідницька діяльність студентів особливо ефективна за умови впровадження активних дидактичних методів навчання: пошукового, експериментально-дослідного, серед яких особливого значення набули інформаційно-проблемний виклад, проблемно-пошуковий та дослідницький методи.

Ці методи мають бути спрямовані на такі основні напрямки збагачення змісту освіти студентів:

- напрямок дослідницького навчання, мета якого - активізація навчання, надання йому дослідницького спрямування;
- напрямок проблематизації, який передбачає орієнтацію на постановку перед студентами проблем різного характеру;
- напрямок індивідуалізації, в якому головним є не формування особистості за певною моделлю, а створення умов для повного прояву й розвитку специфічних особистісних функцій суб'єктів освітнього процесу.

Таким чином, запровадження дослідницьких методів у навчально-виховний процес має важливе значення для розвитку майбутнього вчителя природничих дисциплін. Систематизація дослідницької діяльності сприяє створенню таких психолого-педагогічних умов, що забезпечують керованість

розвитком інтелекту й творчих здібностей особистості, пробуджують її інтерес до цього виду діяльності, формують індивідуальний стиль професійної підготовки.

Література:

1. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»:[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kat.in.ua/info/page/65>
2. Шулдик В.І. Організація та проведення навчально-польової практики з методики викладання біології./ Шулдик В.І. – К.: Наук. світ, 2001. С.10-11
3. Философский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1989. – 815 с.